

JURIJ DALMATIN (1547 – 1589)

- Rodil se je leta 1547 v Krškem, njegov rod pa verjetno izhaja iz Dalmacije.
- Imenujemo ga tudi Trubarjev naslednik.
- Do 18 leta se je šolal v Krškem pri Adamu Bohoriču, pod njegovim vplivom pa je tudi postal protestant.
- Leta 1565 je odšel na Würtemberško v samostansko šolo, in se po končani latinski šoli 1566 vpisal na tübinsko univerzo (kot štipendist Tyfernovega sklada), kjer je študiral filozofijo in protestantsko teologijo.
- Leta 1569 je dosegel Bakalavreat in še istega leta magistriral.
- V vseh letih študija je zanj očetovsko skrbel trubar ter ga vzpodbujal pri učenju materinščine, začel je prevajati svetopisemska besedila.
- Na poziv kranjskih deželnih stanov in z dovoljenjem Würtemberškega vojvode Ludvika je 1572 nastopil službo slovenskega in nemškega pridigarja v Ljubljani. Bil je tudi nadzornik stanovske šole v Ljubljani in član cerkvenega sveta.
- Umrli je v Ljubljani, 31.8.1589.

Delo

- Njegovo prvo natisnjeno delo v slovenščini je pesem *Ena serčna molitev zuper Turke* v Trubarjevi pesmarici 1574.
- leta 1578 je dokončal celoten prevod *Biblije*;
- *Biblie, tu je svetiga pisma prvi dejl* je natisnil pri Mandelcu in z njim hotel pri kranjskih deželnih stanovih doseči zanimanje za natis cele Biblije.
- 1580 pa je iz dokončanega prevoda Biblije objavil še *Salomonove pripovisti*. Istega leta je Mandelc natisnil poskusni list Biblije, nadvojvoda Karel pa je tiskanje prepovedal in zaprl tiskarno.
- Po neuspešnih pogajanjih s tübinskim tiskarjem se je odločil za Selfischa v Wittenbergu.
- S korektorji, med katerimi je bil tudi Bohorič, je spremljal tiskanje ki je trajalo 5 mesecev.
- *Biblija tu je vse svetu pismu stariga inu noviga testamenta* je izšla leta 1584
- prevajal jo je 10 let; od nastanka prevoda in do uvoza Biblije Slovincem je minilo 6 let
- v domovino prišla skrita v 1500 sodih, razvažali so jo po Kranjski, Štajerski in Koroški približno 2 leti.
- V posvetilu v nemškem jeziku je opisal prevajalsko delo in pomen, ki ga ima slovenski prevod, v slovenskem predgovoru pa je podal glavne nauke evangeličanske veroizpovedi, ter poudaril Trubarjeve zasluge
- Prevajal jo je brez slovarjev in drugih jezikovnih pripomočkov, skoraj v celoti pa se je naslonil na Lutrov prevod, vseeno pa je težko določiti katero izdajo njegovega prevoda je uporabljal.
- Ker je bil Dalmatin doma iz iste narečne skupine kot Trubar, je zato toliko lažje nadaljeval jezikovno nadaljeval njegovo smer, vendar je bil na začetku precej nedosleden.
- Pozneje se je Trubarjevemu jeziku močno približal, vendar izrazitejših Trubarjevih diaktelizmov ni sprejel, kar kaže da se ni toliko približal Trubarju samemu, ampak bolj tipu jezika, kakršnega je prevzel Trubar.
- Od njega se razlikuje tudi stilistično, saj je jezik manj arhaičen, odpravil je nekaj germanizmov, toda uvedel je druge.
- Naslonil se je tudi na Sebastjana Krelja, vendar le v pisavi, pa še to samo toliko kolikor so dopuščale tiskarske možnosti, dosledneje pa v Bibliji, v njej je uvedel naglasna znamenja po Kreljevem sistemu (bohoričica).

Kaj pomeni prevod Biblije za Slovence

- Celoten prevod pomeni slovincem veliko kulturno in jezikovno dejanje
- je temeljno književno delo slovenske protestantske književnosti, ter edinstveno delo na vsej kulturnozgodovinski razvojni poti slovenstva.
- Bilo je podlaga naslednjim izdajam Biblije v slovenskem jeziku v naslednjih stoletjih.

- Tudi protestantski cerkveni pesmi je dal večjo svežino, v njej je skušal uskladiti besedni naglas z metričnim poudarkom.